

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ב"ל 12936-10-18

17 ינואר 2021

לפני: כב' השופטת רחל גרוס
נציגת ציבור (עובדים) גב' מרים יעיש
נציג ציבור (מעסיקים) מר אלברט שטרית

התובע: יוסף קליפה
ע"י ב"כ: עו"ד צילי עמיר

-

הנתבע: המוסד לביטוח לאומי
ע"י ב"כ: עו"ד ילנה צ'וקלר

חקיקה שאוזכרה:
 חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995
 חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994: סע' 2(א)

מיני-רציו:

* ביה"ד פסק כי הוכח קיומו של אירוע חריג בעבודת התובע במועד הנטען – שיחה בה התבקש לעשות פעולה לא חוקית שהתנהלה בין התובע לבין מנהל המתקן בו הוא עובד. לפיכך, הורה ביה"ד על מינוי מומחה לבחינת הקשר הסיבתי בין האירוע החריג בעבודה לבין האירוע הלבבי בו לקה התובע.

* עבודה – תאונת עבודה – אירוע חריג

* עבודה – תאונת עבודה – הוכחת קשר סיבתי

* עבודה – תאונת עבודה – מחלת לב

* עבודה – תאונת עבודה – מינוי מומחה

התובע עובד כמנהל משרד טכני בתחנת הכוח רמת חובב של חברת החשמל, והיה אחראי על תחום הלוגיסטיקה, המזון, הניקיון והתברואה במתקן. עסקינן בתביעת התובע להכרה באירוע הלבבי בו לקה כ"תאונת עבודה" בטענה כי שיחה בין התובע לבין מנהל המתקן באשר לטיפול במטרד החתולים במתקן מהווה "אירוע חריג", כהגדרתו בפסיקה.

בית הדין האזורי לעבודה (השופטת ר' גרוס ונציגי הציבור מ' יעיש, א' שטרית) פסק כדלקמן:

תאונה שהינה תולדה של גורמים שאינם נראים לעין, אשר אירוע לבבי נמנה עימם, נבחנת במבחן "האירוע החריג", שלפיו יש להוכיח כי עובר לפגיעה אירע למבוטח אירוע חריג בעבודתו, שהינו בלתי שגרתי לגביו. אירוע כזה יכול להיות תולדה של דחק נפשי מיוחד או מאמץ גופני יוצא דופן. הכללים להכרה באירוע בעבודה כ"אירוע חריג" הם: ראשית, על התובע להוכיח קרות מאורע אובייקטיבי בעבודתו. כלומר, מאורע הקשור לעבודה שניתן לאיתור בזמן ובמקום; שנית על התובע להוכיח קרות אירוע חריג לגביו. אירוע חריג יכול למצוא ביטויו אצלו או בדחק נפשי בלתי רגיל או במאמץ גופני יוצא דופן; שלישית, על התובע להוכיח כי אותו מאורע חיצוני אובייקטיבי בעבודתו גרם לו לדחק הנפשי הבלתי רגיל; רביעית, משמעות חובת הוכחת האמור הינה שעל התובע להוכיח ובסבירות העולה על 50% את גרסתו לדחק נפשי בלתי רגיל הנגרם לו בעטיו של מאורע בעבודתו. קביעת חריגות הדחק הנפשי או עוצמת ההתרגזות, צריכה להיבחן סובייקטיבית והיא טעונה ראיות אובייקטיביות. לפיכך, מדובר בקביעה עובדתית-משפטית, הנשענת על חומר הראיות. ככל שביה"ד נותר מסופק בשאלה האם מדובר באירוע חריג עליו להעביר את התיק למומחה, על מנת שלא יינעלו בפני המבוטח דלתות ביה"ד טרם בירור הקשר הסיבתי.

בנסיבות העניין, גרסת התובע כי הפעם הראשונה בה ביקש ממנו מנהל המתקן להוציא לפועל באופן עצמאי ולא חוקי את סילוק החתולים הייתה במועד הנטען, ובכך התבטאה חריגות השיחה, הותירה רושם אמין, בפרט לנוכח העובדה שהיא לא נסתרה ואף נתמכה בעדויות. חריגות האירוע בעיני התובע אף עשויה להילמד מניסיון החיים והשכל הישר, שהרי הטלת משימה בעלת גוון בלתי חוקי על אדם ישר ונורמטיבי עשויה להכניסו ללחצים וכעסים. עצם הבקשה מהתובע לבצע פעולה בלתי חוקית גם אם בהמשך הוא לא חויב לבצעה, עולה לכדי "אירוע חריג" ודחק נפשי. הדברים מקבלים משנה תוקף משעה שגם לאחר שמנהל המתקן ציין כי התובע לא יבצע את הפעולה בעצמו, התובע המשיך להרגיש מעורבות בביצוע הפעולה היות ועובדי הניקיון כפופים לו והיות והודע לו כי הכלובים יובאו למשרדו. בנוסף, ויכוח יכול להיות ויכוח מסעיר, גם אם הוא מתקיים באופן מכובד וללא הרמת קול. ברי כי תוכן השיחה לכשעצמו יכול להוות את חריגות האירוע.

ביה"ד עמד על ההבחנה בין "אנמנזה שותקת", רישום רפואי שאינו מתאר אירוע תאונתי אך גם אינו שולל אירוע כזה, לבין "אנמנזה שוללת", רישום רפואי הסותר חזיתית אירוע תאונתי בכלל או התקיימותו במקום העבודה בפרט, באופן הפוגע בסיכויי המבוטח לזכות בתביעתו (אולם אינו יוצר חזקה חלוטה בדבר הגרסה הנכונה לדברים), ומצא כי עיון ברישומים הרפואיים מעלה כי אין בהם כדי לסתור את עדות התובע. בנוסף, תחת מצב של התקף לב בעת התשאול הראשוני בבית החולים, התובע התמקד בפירוט אודות ה"צביטה" החדה שהרגיש בחזהו בשעות הערב, כשאת החולשה הכללית שהרגיש בעבודה מוקדם יותר באותו היום טרם ידע להסביר ולקשר לאירוע הקליני שחווה. מדובר בהתנהלות טבעית של אדם הנמצא בסערת רגשות סביב מצבו הרפואי. בנסיבות אלה, יש מקום לשים את הדגש על סמיכות הזמנים שבין האירוע בעבודה להופעת האוטם (שעות בודדות), יותר מאשר על האמור באנמנזה הרפואית. בנסיבות העניין, השיחה שהתקיימה בין התובע לבין מנהל המתקן עולה כדי "אירוע חריג" בעבודה, והתרגזותו הסובייקטיבית של התובע הוכחה בראיות אובייקטיביות. לאור כל האמור, יש למנות מומחה מטעם בית הדין לבחינת סוגיית הקשר הסיבתי בין האירוע החריג לאירוע הלבבי בו לקה התובע.

החלטה

1. לפנינו תביעה להכרה באירוע הלבבי בו לקה התובע ביום 22.6.16 כ"תאונת עבודה" כמשמעותה ב**חוק הביטוח הלאומי** [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: "**החוק**").

רקע עובדתי

2. התובע יליד 1962.
3. התובע עובד כמנהל משרד טכני בתחנת הכוח רמת חובב (להלן: "**המתקן**") של חברת החשמל. במסגרת תפקידו, התובע הינו אחראי על תחום הלוגיסטיקה, המזון, הניקיון (בכלל זה אחראי על עובדי המשק¹) והתברואה במתקן².
4. במועדים הרלוונטיים לתביעה, הייתה במתקן בעיה ידועה ומטרידה של חתולים שהסתובבו ונכנסו הן למתחם חדר האוכל במתקן והן למקומות ומבנים אחרים במתקן. מעבר למטרד התברואתי, היה גם חשש שחתולים עלולים להתחשמל ולהזיק למכונות החברה (להלן: "**מטרד החתולים**").
5. ניסיונות מטעם הנהלת המתקן לטפל במטרד החתולים, נכשלו, וזאת לנוכח הוראות הקובעות כי טיפול בבעיה הקשורה בחתולי רחוב תבוצע ע"י הווטרנר המחוזי בלבד, בעוד שהמתקן ממוקם בשטח גלילי (שטח שאינו מצוי בתחום שיפוטה של אף רשות מקומית), אליו לא משייך וטרינר מחוזי.
6. ביום 22.6.16 חתול שנכנס למתקן עשה את צרכיו בפרוזדור המוביל לחדר האוכל.
7. בעת שהתובע ירד מארוחת הצהריים, הגב' סופיה איונוב, עובדת המשק, (להלן: "**הגב' איונוב**") הפנתה את תשומת ליבו של התובע לצואה של החתול, וציינה בפניו כי זה לא יפה ולא נעים לעובדים להגיע לחדר האוכל ולראות ולהריח את הצואה.
8. זמן קצר לאחר מכן הגיע למקום גם מנהל התחנה, מר מתתיהו רז (להלן: "**מר רז**"). התובע ומר רז החלו לשוחח על סוגיית הטיפול בחתולים. תוך כדי השיחה, מר רז קרא לגב' איונוב על מנת לנקות את הצואה. התובע הסביר למר רז שאומנם ניתן לנקות את הצואה, אך יש לטפל במטרד החתולים באופן יסודי.
9. בשים לב לכך כי התחנה מצויה באזור גלילי וכי לא ניתן היה לטפל בבעיה בסיוע הווטרנר המחוזי, מר רז סבר שאין מנוס מלטפל במטרד באופן עצמאי, והציע לתובע ללכוד את החתולים במלכודות כלוב ולפנות אותם ממתחם המתקן.
10. התובע נרתע מהצעתו של מר רז והשיב, כי מדובר במעשה לא חוקי, וכי הוא אינו מעוניין ליטול בו חלק. מר רז הסביר לתובע כי כוונתו הייתה שעובדי הניקיון יהיו אלו שיפנו את החתולים ולא התובע בעצמו.
11. חרף התנגדות התובע, מר רז החליט להמשיך לנסות ולהוציא לפועל את הצעתו להוצאת החתולים מהמתקן באופן עצמאי, ואמר לתובע כי הוא יתקשר בעצמו לקבלן הניקיון על מנת

¹ ראו פרוטוקול דיון מיום 20.10.20, עמ' 12 ש' 4.

² ראו הודעת התובע לחוקר המוסד לביטוח לאומי מיום 2.8.17 (מוצג נ/2), עמ' 1 ש' 6-5 (להלן: "**הודעת התובע**").

- שיביא מלכודות לחתולים. משהתובע התנגד להיות שותף למעשה, מר רז הבהיר לו, כי הוא יטפל בעצמו בעניין מול הקבלן.
12. בשלב זה, התובע הלך למשרדו ובעת שהתובע היה במשרד ניגש אליו מר רז וביקש את מספר הטלפון הנייד של הקבלן. מר רז דיבר עם הקבלן ועידכן את התובע שהקבלן יגיע למחרת למשרדו של התובע וישים אצלו את המלכודות.
13. התובע שב וציין בפני מר רז כי הוא אינו רוצה להיות מעורב בפעולה של הוצאת החתולים מהמתחם ומר רז השיב לו שהוא אכן אינו מעורב.
14. השיחה של התובע עם מר רז לא הייתה בצעקות, אולם מדובר היה בוויכוח. התובע ראה את כל נושא מטריד החתולים הרבה יותר ברצינות ממר רז, והבקשה של מר רז להוציא את החתולים באופן עצמאי הרגיזה אותו.
15. התובע ישב במשרד כשעתיים, ובסביבות השעה 16:00 יצא לביתו.
16. במהלך הערב של אותו יום, התובע יצא לאירוע משפחתי. בדרך חזרה מהאירוע, התובע חש חולשה, מעין צרבת ומעין צביטה באזור בית החזה ושיתף בכך את אשתו. מאוחר יותר, כאשר התארגן לשינה, חש התובע כאבים בבית החזה המקרינים ליד.
17. בשל מצבו כמתואר לעיל, התובע התקשה להירדם, ובסביבות השעה 02:00, חש כי מדובר באירוע לבבי ומיד העיר את אשתו וציין זאת בפניה. אשתו העירה את ביתם הגדולה אשר הסיעה אותם לבית החולים.
18. כאשר הגיעו למיון, כבר היה ברור כי מדובר באירוע לבבי והתובע הופנה לצינתור, שבסופו של דבר לא בוצע והוחלט לבצע ניתוח מעקפים.
19. ביום 28.6.16 הגיש התובע לנתבע תביעה להכרה באירוע מיום 22.6.16 כתאונת עבודה. הנתבע דחה את התביעה ומכאן התביעה שלפנינו.
20. במסגרת ההליך דנן, העידו מטעם התובע, התובע בעצמו, אשתו, הגב' קליפה מלכה (להלן: "אשת התובע") והגב' איונוב. מטעם הנתבע העיד מר רז.

טענות הצדדים

עיקר טענות התובע

21. כבר בחודש יוני 2013 פנה מר רז לעובד המשרד הטכני המרחבי, מר איל בנשושן (להלן: "מר בנשושן") וביקש להזמין לוכד חתולים לתחנה. מר בנשושן הבהיר בתשובתו כי החוק אינו מאפשר להזמין לוכד חתולים וכי יש להזמין וטרינר מחוזי. מר בנשושן הפנה את מר רז לתשובתו המפורטת של עובד נוסף מהמשרד הטכני, מר אלון שחר (להלן: "מר שחר"), אשר פירט בעבר את נוהל הטיפול בחתולים. במכתבו של מר שחר הובהר, כי [חוק צער בעלי חיים](#) ([הגנה על בעלי חיים](#)), תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק צער בעלי חיים") אוסר על לכידת / העברת חתולים, וכי כל טיפול בחתולים המהווים מטריד תברואתי אמיתי יבוצע על ידי הוטרינר המחוזי בלבד. עוד נרשם, כי העונש בצד עבירה זו הינו 3 שנות מאסר.

משמטרד החתולים לא נפתר, פנה מר רז ביום 7.1.16 שוב למר בנשושן להזמנת לוכד חתולים. מר בנשושן השיב למר רז כי הוא קיבל תשובה בעניין בשנת 2013, וכי מי שיזמין על דעת עצמו לוכד חתולים מתבקש שלא לפנות למרכז הטכני לכיסוי עלות התשלום, שכן הם לא יבצעו ולא יהיו שותפים לעבירה פלילית. תשובתו של מר בנשושן לא סיפקה את מר רז וביום 8.2.16 הוא פנה שוב למר בנשושן וביקש להזמין לוכד חתולים. מר רז ציין באותה פנייה את התובע כ"איש קשר" לצורך העניין. בתשובתו, מר בנשושן שב והדגיש כי הוא ואגף האספקה לא מזמינים לוכד חתולים נגד החוק וכי זו עבירה פלילית. **התובע היה מכותב בכל התכתובות בין מר רז לבין מר בנשושן והיה מודע היטב לכך שדרישתו של מר רז ללכידת החתולים אינה מאושרת על ידי המשרד הטכני והינה עבירה פלילית הנושאת בחובה עונש מאסר.**

במהלך השיחה שהתקיימה ביום 22.6.16 מר רז הציע לתובע ללכוד את החתולים ולסלק אותם, אך התובע שהיה מודע לכך שמדובר בעבירה פלילית, השיב לו כי מדובר במעשה לא חוקי וכי הוא אינו מעוניין לקחת בו חלק גם באמצעות עובדי הניקיון הכפופים לו. האווירה בשיחה בין השניים הייתה שלילית והגיעה לטונים גבוהים לפרקים. בעקבות השיחה והצעתו של מר רז, התובע היה כעוס ועייף, הלך למשרדו, ישב ונח והרגיש כאבים בחזה. תוך כדי שהתובע נח במשרדו, ניגש מר רז אל התובע וביקש את מספר הטלפון של הקבלן; בתום השיחה הטלפונית שערך מר רז עם הקבלן בפתח משרדו של התובע, אמר מר רז לתובע כי מחר הקבלן יביא את הכלובים ללכידת החתולים. התובע שב וחזר על כך שהוא אינו רוצה להיות מעורב בפעולה הלא חוקית, ומר רז השיב לו כי הוא אינו מעורב בעניין. התובע היה נסער "מכל הסיפור הזה". לאחר זמן קצר, נכנס למשרדו של התובע עובד בשם יצחק בר (להלן: "מר בר"), שאמר לתובע כי נראה שהוא אינו חש בטוב. התובע השיב למר בר כי הוא התווכח עם מר רז בעניין החתולים וכי אכן אינו חש בטוב. בסביבות השעה 16:00 יצא התובע לביתו, וכשהגיע לביתו הבחינה אשתו כי הוא אינו כתמול שלשום³. התובע ואשתו יצאו לטיול רגלי, במהלכו התובע שיתף אותה בעניין השיחה עם מר רז. במהלך אותו ערב, כשחזר מאירוע משפחתי, חש התובע חולשה, מעין צרבת ומעין צביטה באזור בית החזה, ומאוחר יותר כשהתארגן לשינה, חש כאבים בבית החזה המקרינים לידו⁴. התובע התקשה להירדם, ובסביבות השעה 02:00 חש כי מדובר באירוע לבבי, ובתו הגדולה פינתה אותו יחד עם אשתו לבית החולים, שם הופנה לצנתור, שבסופו של דבר לא בוצע והוחלט לבצע ניתוח מעקפים.

לטענת התובע, השיחה בינו לבין מר רז ביום 22.6.16 מהווה "אירוע חריג" כהגדרתו בפסיקה. אמנם, סוגיית החתולים במתקן לא הייתה חדשה, אך הייתה זו הפעם הראשונה בה מר רז ביקש מהתובע לבצע את הפעולה הלא חוקית של פינוי החתולים. התובע מוסיף וטוען, כי על אף שבמהלך השיחה מר רז ציין כי התובע לא יהיה זה שיבצע את הפעולה בפועל, אלא עובדי הניקיון, התובע הבהיר למר רז כי הוא אינו רוצה שעובדי הניקיון (הכפופים לו) יעשו את הפעולה, היות ומדובר בפעולה לא חוקית. זאת ועוד, על אף שמר רז אמר לתובע כי הוא לא יידרש לבצע את הפעולה, מר רז הודיע לתובע כי הקבלן ישים את הכלובים אצל

³ ראו למשל, סעיף 2 לתצהיר הגב' קליפה מלכה.
⁴ סעיף 12 לתצהיר התובע.

התובע במשרד, והתובע הבהיר למר רז כי הוא אינו מעוניין להיות מעורב בפעולה הלא חוקית. התובע מוסיף וטוען, כי השיחה הגיעה לטונים גבוהים ולא הייתה נעימה. בנסיבות העניין, התובע טוען כי אוטם שריר הלב שארע לו הינו תולדה ישירה של השתלשלות האירועים המתוארת שקדמה להופעת האוטם בשעות בודדות בלבד⁵, ועל כן היא מהווה "אירוע חריג".

22. עיקר טענות הנתבע

במהלך ההליך הוכח, כי שום פעולה בניגוד לחוק בכלל, ופעולת פינוי חתולים בפרט, לא נכפתה על התובע, ולתובע עמדה הזכות לסרב להצעת הפעולה של מר רז (כפי שאכן עשה). זאת ועוד, בעיית החתולים אינה בעיה חדשה, והתובע היה מודע לקיומה ולאפשרויות העולות מדי פעם לפתרונה. כמו-כן, התובע יצא בהמשך היום לאירוע משפחתי ורק בדרכו חזרה מהאירוע לביתו חש ברע. המצב המתואר אינו עונה להגדרת "אירוע חריג", אלא מדובר היה ביום עבודה רגיל וסיטואציה שגרתית לה גם הפעם (כמו בפעמים קודמות) לא נמצא פתרון⁶. יתרה מכך, בתיק הרפואי אין תמיכה לגרסת התובע. התובע לא העלה בפני הרופאים תלונה בדבר התרחשות של אירוע כלשהו בעבודה. גם באשפוז מיום 8.9.16⁷ ובביקור אצל הרופא התעסוקתי מיום 5.10.16 – מספר חודשים לאחר האירוע – לא קשר התובע את מצבו הבריאותי לאירוע בעבודה. רישומים אלה מעידים על קיום אנמנזה שוללת ולא על אנמנזה שותקת בכל הקשור לאירוע הנטען⁸.

בנסיבות העניין, טוען הנתבע כי יש לדחות את התביעה.

המסגרת הנורמטיבית

23. בהתאם להלכה הפסוקה⁹, תאונה שהינה תולדה של גורמים שאינם נראים לעין, אשר אירוע לבבי נמנה עימם, נבחנת במבחן "האירוע החריג", שלפיו יש להוכיח כי עובר לפגיעה אירע למבוטח אירוע חריג בעבודתו, אשר הינו בלתי שגרתו לגביו. אירוע כזה יכול להיות תולדה של דחק נפשי מיוחד או מאמץ גופני יוצא דופן.

24. הפסיקה היא, כי "על מנת שאוטם שריר הלב יוכר כתאונת עבודה, מן ההכרח לקבוע קודם כל קיומו של אירוע חריג בחיי עבודת המבוטח המצדיק מינוי מומחה רפואי"¹⁰. בפרשת סידה סוכמו הכללים להכרה באירוע בעבודה כ"אירוע חריג":

"ראשית – [ש]על התובע להוכיח קרות מאורע אובייקטיבי בעבודתו. כלומר, מאורע הקשור לעבודה שניתן לאיתור בזמן ובמקום כך שניתן יהיה לקבוע שביום זה וזה בשעה כזאת וכזאת אירע כדבר הזה והזה. שנית - על התובע להוכיח קרות אירוע חריג לגביו. אירוע חריג כאמור יכול למצוא ביטוי אצלו;

⁵ סעיפים 19, 21 לכתב התביעה המתוקן.

⁶ ראו סעיפים 24-28 לסיכומי הנתבע.

⁷ ראו מוצג נ/7.

⁸ סעיפים 29-35 לסיכומי הנתבע.

⁹ ראו עב"ל (ארצי) 349/06 בלומשטיין נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 22.10.07) (להלן: "פרשת בלומשטיין").

¹⁰ ראו עב"ל (ארצי) 458/99 מאיר פלבסקי נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 11.3.02).

או בדחק נפשי בלתי רגיל או במאמץ גופני יוצא דופן ... שלישית - על התובע להוכיח, כי אותו מאורע חיצוני אובייקטיבי בעבודתו גרם לו לדחק הנפשי הבלתי רגיל. רביעית - משמעות חובת הוכחת האמור הינה, שעל התובע להוכיח ובסבירות העולה על 50% את גירסתו לדחק נפשי בלתי רגיל הנגרם לו בעטיו של מאורע בעבודתו"¹¹.

עוד נקבע כי, "קביעת חריגות הדחק הנפשי, או עוצמת ההתרגזות, צריכה להיבחן סובייקטיבית אצל האדם בו מדובר" וכי "הבחינה הסובייקטיבית להתרגזות בעוצמה חריגה טעונה ראיות אובייקטיביות ואין די לעניין זה בעצם אמירת המערער, כי התרגז התרגזות חריגה"¹².

25. בית הדין הארצי חזר וקבע במספר פסקי דין כי ההכרעה בשאלת קיומו של אירוע חריג בעבודה הינה בעיקרה שאלה עובדתית¹³; בית הדין בוחן את האירוע מנקודת מבטו הסובייקטיבית של העובד, אך עם זאת, יש צורך בראיות אובייקטיביות על מנת להוכיח את האירוע, ואין די בעדותו הסובייקטיבית של העובד¹⁴. מהאמור עולה, כי מדובר בקביעה עובדתית-משפטית, הנשענת על חומר הראיות שבפני בית הדין¹⁵. ככל שבית הדין נותר מסופק בשאלה האם מדובר באירוע חריג, עליו להעביר את התיק למומחה, וזאת על מנת שלא יינעלו בפני המבוטח דלתות בית הדין על הסף טרם בירור שאלת הקשר הסיבתית¹⁶.

מן הכלל אל הפרט

26. נקדים ונאמר, כי לאחר בחינת טענות הצדדים וכלל החומר שבתיק, הגענו לכלל מסקנה כי הוכח קיומו של אירוע חריג בעבודת התובע ביום 22.6.16, ולפיכך יש למנות מומחה לבחינת הקשר הסיבתי בין האירוע החריג בעבודה לבין האירוע הלבבי בו לקה התובע. להלן נפרט את הנימוקים למסקנה זו.

27. תחילה נציין, כי גרסת התובע לעניין התרחשותו של האירוע החריג הייתה עקבית ומהימנה ולא נסתרה על ידי הנתבע. בהודעת התובע לחוקר הנתבע מיום 2.8.17, תוארו נסיבות השיחה מיום 22.6.16 עם מר רז, באופן דומה לתיאורן בהליך דנן, כדלקמן:

"... מתי הציע ללכוד אותם (את החתולים – ר.ג.) במלכודות כלוב ולפנות אותם ממתחם המתקן. אני אמרתי לו שאני לא מוכן לבצע את זה, זו פעולה לא חוקית ואין לי כוונה לעשות את זה. הוא אמר לי שהוא התכוון לעובדי הניקיון שיקחו את זה. בשלב הזה הרגשתי כבר אי נוחות בגוף. מתי התעקש בכל זאת שעובדי הניקיון יבצעו את זה. הוא יתקשר לקבלן שיביא מלכודות ויטפל בזה. אמרתי לו ומי יבצע את זה הוא אמר תעזוב אני אטפל בזה מול הקבלן. פה כבר הייתי כועס ועייף הלכתי למשרד ישבתי נחתי הרגשתי

¹¹ עב"ל (ארצי) 502/09 משה סידה נ' המוסד לביטוח לאומי, פס' 6 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) פליטמן (פורסם בנבו, 21.10.10).

¹² ראו פרשת בלומשטיין, לעיל הי"ש 9.

¹³ ראו עב"ל (ארצי) 614/08 יהודה מרקוביץ' נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 13.7.09).

¹⁴ ראו עב"ל (ארצי) 663/08 אהרון זילבר נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 22.2.09).

¹⁵ ראו דב"ע נה/150-0 מיכאל שביט נ' המוסד, [פורסם בנבו] פד"ע כ"ט, 268.

¹⁶ עב"ל 481/99 המוסד לביטוח לאומי נ' דוד מכלוביץ' (פורסם בנבו, 16.1.13).

כאבים בחזה, ותוך כדי מתי ניגש אלי וביקש את מס' הנייד של הקבלן. הוא דיבר איתו ועדכן אותי שהקבלן יגיע למשרד וישים אצלי את המלכודות. אמרתי לו שוב מתי אני לא רוצה להיות מעורב בפעולה הלא חוקית הזאת ומתי אמר לי אתה לא מעורב בזה, הוא רק ישים במשרד שלך ותודיע לי אני אטפל בזה. הייתי נסער מכל הסיפור הזה בהתעסקות עם החתולים כבר כמה חודשים וזה היה השיא מבחינתי.

[...]

זו לא הייתה שיחה ברמה היומיומית זו הייתה שיחה סוערת מבחינתי. שיחה בקול רם לא בצעקות אלא בקולות רמים, שיחה נוקשה. הבנתי שהמהלך לא חוקי והייתי מופתע שהוא דורש ממני לבצע מהלך כזה לא חוקי¹⁷.

28. התובע שב על עיקר גרסתו לעיל במסגרת כתב התביעה המתוקן¹⁸, תצהיר עדותו הראשית¹⁹ וחקירתו הנגדית בבית הדין²⁰. גרסתו של התובע לאירוע אף נתמכה בהודעתם של גב' איונוב ומר רז בפני חוקר הנתבע²¹.
כך, הגב' איונוב הצהירה בהודעתה:

"...ראיתי את יוסי מדבר עם מתי על החתולים מה לעשות איתם ... אני עברתי שם וראיתי ... היו מדברים בעצבים בקול רם, זה לא דיבור רגיל ... זו הייתה סיטואציה לא נחמדה ולא נעימה..."²².

בנוסף, על אף שמר רז הציג את השיחה כ"שיחה רגילה" והצהיר כי לא היה מדובר בשיחה חריגה מבחינתו, מר רז אישר כי הוא ביקש מהתובע לבצע את הפעולה, אך טען שלא התעקש על ביצועה על ידי התובע מאחר וידע כי מדובר בנושא בעייתי: "ביקשתי ממנו לבצע משהו אבל לא התעקשתי מאחר וידוע לי שהנושא בעייתי וחיפשתי פתרון אחר דרך וטרינר"²³ (ההדגשה הוספה - ר.ג.). כמו כן, מר רז אף הוסיף והצהיר בהודעתו, כי מדובר היה בשיחה עם קצת ויכוחים וכי בהחלט יכול להיות שרעיון פינוי החתולים על ידי לכידתם בכלובים באופן עצמאי הרגיז את התובע:

"שאלה: הייתה הרמת קול במהלך השיחה?"

תשובה: למיטב ידיעתי לא אבל גם שיחה שאפשר להגדיר אותה כשיחה עם קצת ויכוחים... בהחלט יכול להיות שיוסי רואה את כל נושא בעיית החתולים הרבה יותר ברצינות ממני. בוא נגיד שאמרתי לו נביא כלוב נשים שם טונה ונוציא אותם מחוץ לגדר, הוא אמר מה פתאום, יכול להיות שהוא

¹⁷ הודעת התובע, לעיל הי"ש 1, בעמ' 3 ש' 14 – עמ' 5 ש' 11; ובעמ' 7 ש' 10 – עמ' 8 ש' 1.

¹⁸ ראו סעיפים 3-5.

¹⁹ ראו סעיפים 5-7, 9.

²⁰ ראו פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 4 ש' 4 – עמ' 5 ש' 2.

²¹ ראו מוצגים נ/3 ו-4/4, בהתאמה.

²² מוצג נ/3, עמ' 2 ש' 2-4, 9, 11-12; עמ' 3 ש' 1-2.

²³ מוצג נ/4, עמ' 2 ש' 34-35.

גם התרגז. זה לא שצעקתי עליו אבל בהחלט יכול להיות שהרעיון הרגזי

אותו.

[...]

גם השיחה הזאת לא הייתה עוצמתית מהבחינה שלי. אבל אולי הנושא עצמו

(חתולים) השפיע עליו בצורה חריגה"²⁴ (ההדגשות הוספו – ר.ג.).

29. בעדותו בבית הדין הדגיש התובע, כי למרות שסוגיית החתולים לא הייתה חדשה וכי היא **"צפה ועלתה כל הזמן כמטרד שצריך לפתור"**, ביום קרות האירוע הייתה זו הפעם הראשונה שמר רז ביקש ממנו להוציא לפועל את סילוק החתולים באופן פרטי, כשהתובע ידע שמדובר בפעולה לא חוקית:

"זו פעם ראשונה שהוא ביקש לעשות את הפעולה הזו שהיא לא חוקית, לפנות אותם בכלובים. מה שהפריע לי זה שהפעולה היא לא חוקית. לשאלת בית הדין זה לא היה העניין שכאב לי על החתולים אלא שדאגתי שהפעולה שמבקשים שאעשה היא לא חוקית ... היה לי חדש שהוא דורש ממני לבצע את הפעולה הלא חוקית. ידענו גם קודם שזה לא חוקי לעשות את זה גם הוא ידע והוא בכל זאת ביקש ממני באותו יום לבצע את הפינוי בכלובים ואמרתי לו שאני לא מוכן. זו פעם ראשונה שהוא ביקש"²⁵ (ההדגשה הוספה – ר.ג.).

בהמשך העיד התובע, בדומה להודעתו בפני חוקר הנתבע, כי בהתחלה דרש ממנו מר רז לבצע את פינוי החתולים, באמצעות עובדי הניקיון הכפופים לו. התובע סירב בטענה כי מדובר במעשה לא חוקי, ורק בשלב זה מר רז אמר לו כי הוא יטפל בזה בעצמו מול הקבלן, וביקש מהתובע לקרוא לו כשהכלובים יגיעו למתחם, **"ועוד פעם לערב אותי בכל הדבר הזה"**²⁶.

בנסיבות העניין, גרסת התובע כי הפעם הראשונה בה ביקש ממנו מר רז להוציא לפועל באופן עצמאי את סילוק החתולים הייתה ביום 22.6.16 ובכך התבטאה חריגות השיחה, הותירה עלינו רושם אמין, בפרט לנוכח העובדה שהיא לא נסתרה ואף נתמכה בעדויות האחרות לרבות זו של מר רז.

30. ראוי להדגיש כי גרסת התובע שלפיה מעורבותו בפעולה בלתי חוקית היא שהפריעה לו בכל העניין (להבדיל, למשל, מדאגתו לבעלי חיים²⁷) נותרה עקבית לכל אורך הדרך ואנו נותנים בה אמון. ראו למשל בהודעתו בפני חוקר הנתבע:

"המעשה והפעילות הלא חוקית שרצה (מר רז – ר.ג.) שאהיה מעורב בו, שמבחינתי זה חריג ולא תקין ונושא החתולים שהתנהל כמה חודשים שבסופו של דבר הוא מביא פיתרון לא חוקי ומגלגל את האחריות אליי לבצע פעולה לא חוקית שזה חריג מכל הבחינות"²⁸.

²⁴ מוצג נ/4, עמ' 2 ש' 36-42, 50-51.

²⁵ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 5 ש' 6-9, 16-19.

²⁶ שם, ש' 23-28.

²⁷ ראו בעניין זה: פרוטוקול מיום 20.10.20, עמ' 15 ש' 16-22 ולעומת זאת בעמ' 16 ש' 29 – עמ' 17 ש' 5.

²⁸ הודעת התובע, לעיל הי"ש 1, בעמ' 9 ש' 4-11.

31. לא נעלם מעינינו, כי מר רז הצהיר בפני חוקר הנתבע כי השיחה בינו לבין התובע לא הגיעה למצב של עימות²⁹; כי השיחה הסתיימה "ברוח טובה, כל אחד הלך לדרכו"³⁰; כי הוא "לא זוכר שהיה משהו חריג" במהלך השיחה ומיד לאחר מכן³¹; וכי הוא לא התרגז על התובע משום שהתובע לא הסכים עם רעיון פינוי החתולים³². כמו כן לא נעלמה מעינינו עדותו של מר רז בבית הדין שלפיה הוא "זוכר ויכוח ענייני. אני מדגיש לא זוכר הרמת קול. אני לא זוכר הרמת קול..."³³.

ואולם, גם מר רז, אינו מוציא מכלל אפשרות כי השיחה בינו לבין התובע השפיעה על התובע באופן חריג. כך למשל, העיד מר רז מיד לאחר עדותו שהובאה לעיל, כי הוא "...לא בטוח במאה אחוז שלא הייתה הרמת קול"³⁴, וכי "בהחלט יכול להיות שיוסי רואה את נושא בעיית החתולים הרבה יותר נגיד בחומרה ממני או בצורה אחרת"³⁵. עוד העיד, כי "...לא הבחנתי במשהו חריג אבל בהחלט היה איזה ויכוח כן להוציא או לא להוציא או משהו בסגנון..."³⁶ (ההדגשה שלי – ר.ג.). לעניין זה, העיד מר רז כי האמור על ידו בהודעה שמסר לחוקר הנתבע (מוצג נ/4) הינו סמוך יותר לזמן האירוע ולפיכך יותר מדויק, וכפי שהובא לעיל (סעיף 28) אף בהודעה זו גרסתו של מר רז הייתה כי אכן התקיים ויכוח בינו לבין התובע וכי הוא אינו שולל אפשרות שלפיה סוגיית החתולים השפיעה על התובע בצורה חריגה יותר מאשר עליו.

32. לעניין זה נציין, כי מקובלת עלינו טענת התובע כי בעת בחינת הראיות יש להביא בחשבון את העובדה כי מר רז הוא זה אשר ביקש לבצע את הפעולה הלא חוקית; ובנסיבות העניין ברור, כי מר רז מייחס לבקשה האמורה חומרה פחותה. לכן, קיימת לטעמנו חשיבות ראייתית לכך שמר רז לא שלל כי לשיחה בינו לבין התובע הייתה השפעה חריגה על התובע.

33. נוסף, כי במהלך הדיון מיום 24.9.19 הציג התובע את תכתובות המייל מהשנים 2013 ו-2016 בנושא פינוי החתולים מהמתקן. כעולה מהתכתובות, ביום 10.7.13 שלח מר רז לתובע ולמר בנשושן מייל בו הוא מבקש להזמין לוכד חתולים לנוכח נזקים שנגרמו בעטיים של החתולים במתקן. ביום 14.7.13 השיב מר בנשושן למר רז כי "עפ"י חוק אסור לנו לטפל בהזמנת לוכד חתולים. עליכם לפנות לוטרניר המחוזי". מר בנשושן הפנה את מר רז להודעה של מר שחר מיום 17.3.13, לפיה לכידת חתולים והעברתם ממענם הקבוע באמצעות לוכד/חברה פרטיים הינן אסורות, מנוגדות לנהלים פנימיים של משטרת ישראל, ונחשבות כהתעללות בבעל חיים בניגוד לסעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים. מר שחר חתם הודעתו בכך ש"כל טיפול בחתולים המהווים מטרד תברואתי אמיתי יבוצע ע"י הוטרניר (צ"ל "הוטרניר" – ר.ג.) המחוזי בלבד". עוד עולה מהתכתובות, כי כשנתיים וחצי לאחר מכן, ביום 10.1.16, שלח מר בנשושן למר רז מייל ברוח דומה, לפיו פינוי או לכידת חתולים מהווה עבירה פלילית וכי עליו לפנות לוטרניר

²⁹ ראו מוצג נ/4, עמ' 1 ש' 18.

³⁰ שם, עמ' 2 ש' 31-32.

³¹ שם, עמ' 3 ש' 56-57.

³² שם, עמ' 3 ש' 71-72.

³³ פרוטוקול מיום 20.10.20, עמ' 13 ש' 21-22.

³⁴ שם.

³⁵ שם, עמ' 14 ש' 9-10.

³⁶ שם, ש' 17-18.

המחוזי לשם פתרון לבעיה. מר בנשושן הדגיש כי "מי שעל דעת עצמו יזמין לכידה/פינוי החתולים, אל תפנו אלינו לכיסוי עלות התשלום כי אנו לא נבצע ולא נהיה שותפים לעבירה פלילית. בבקשה לא לפנות אלינו יותר בנושא זה" (ההדגשה הוספה – ר.ג.). למייל היה מכותב בין היתר התובע.

חרף האמור, ביום 8.2.16 שלח מר רז מייל למר בנשושן עם העתק לתובע, בו הוא מבקש "הזמנה לכידת 12 חתולים (אולי יותר)" ומפנה את מר בנשושן להודעתו של מר שלאבה ארוקסין שלדברי מר רז הינו "לכוד שעובד עם תחנת הכוח מכתשים כך שיש לו אישור מהמועצה המקומית". מר רז חותם את המייל – "איש קשר קליפה (התובע – ר.ג.)". בתגובה משיב לו מר בנשושן, כי "כתבתי לך בעבר מס' פעמים ושוב פעם כותב לך שאני ואגף האספקה לא מזמינים לכוד חתולים. נגד החוק וזו עבירה פלילית. תפנו לוותרניר מחוזי והוא זה שמטפל בחתולים". למחרת, משיב מר רז למר בנשושן במלים "אחלה מלכוד 22" וכי "אין וטרניר מחוזי – אנחנו בשטח גלילי ללא ארנונה ... תזמין את הוטרנר הנ"ל (או אחר) אחרת יקרה משהוא" (ההדגשות כולן במקור – ר.ג.). בתגובה משיב לו מר בנשושן בקצרה כי "אתה צודק. עדיין זו עבירה ברורה על החוק. תפעלו בכל דרך שהחתולים יעזבו את המקום".

34. מתכתובות המייל הנ"ל – שאל כולן היה מכותב התובע – עולה כי נושא פינוי החתולים הוצף בקרב הגורמים הרלוונטיים בחברת החשמל עוד בטרם האירוע מושא התביעה. עמדת המשרד הטכני – אליו השתייך התובע – בתכתובות אלה הינה חד משמעית, ולפיה לכידת ופינוי חתולים באופן פרטי הינה מנוגדת לחוק. יתרה מכך, באחת התכתובות מר רז מציינ באופן קונקרטי את התובע כאיש הקשר לעניין פינוי החתולים, אולם מחומר הראיות עולה (ולמצער לא נסתר) כי רק בשיחה מיום 22.6.16 נעשה ניסיון להוציא את התכנית לפתרון מטרד החתולים מן הכוח אל הפועל, תוך מעורבותו של התובע.

35. בנסיבות אלה, שוכנענו כי הטלת משימת לכידת ופינוי החתולים על כתפי התובע – ולו באופן עקיף ע"י העובדים הכפופים לו והקבלן שמעסיק אותם, תוך אמירה כי הכלובים יובאו למשרדו של התובע – כשבמשך שנים עמדת הממונים עליו היא שמדובר בפעולה בלתי חוקית, עשויה לגרום בקרב התובע דחק נפשי בלתי רגיל.

36. נוסף, כי עדויותיהן של גב' איונוב ואשת התובע חיזקו את גרסת התובע. גב' איונוב העידה כי לאחר שהתובע ראה את צואת החתולים הוא –

"בא ושאל למה למה למה? אח"כ הם (התובע ומר רז – ר.ג.) עברו למשרד ושמעתי דיבור בטונים גבוהים. זה הכל. כל הסיטואציה לא נחמדה. בגלל זה היה ויכוח חזק. מה הם מדברים אני לא יודעת כי אני לא יכולה לעמוד ולשמוע את המילים אבל את הקולות שמעתי. כאילו שיחות חריגות, סיטואציה לא נחמדה"³⁷ (ההדגשות הוספו – ר.ג.).

אשת התובע העידה, כי בשובו של התובע הביתה ביום 22.6.16 היא הרגישה "משהו מוזר, שונה" לגבי התובע. אשת התובע תיארה את הלך הרוח של התובע באותו יום, תוך שהעידה כי "גם כשהוא מספר על דברים שקורים לו בעבודה הוא רגוע ומספר עובדות, מספרים,

³⁷ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 8 ש' 1-4.

תאריכים, הכל כרגיל. באותו יום הרגשתי שהוא מאוד מאוד נסער. זה משהו שאף פעם לא**ראיתי אותו**³⁸ (ההדגשות הוספו – ר.ג.).

37. נציין, כי לא נעלם מעינינו כי התובע נמנע מלציין בפני חוקר הנתבע את שטען בהליך דן, שלפיו מר בר נכנס למשרדו לאחר השיחה עם מר רז, ואמר לתובע כי נראה שהוא לא מרגיש טוב. כמו כן התובע נמנע מלהביא את מר בר לעדות, בטענה כי עורכי דינו של מר בר ייעצו לו לא להיות מעורב בהליך וכי התובע לא רצה לאלץ אותו לבוא לעדות בצו בימ"ש³⁹. מכל מקום, אף אם נצא מנקודת הנחה כי הטענה שלפיה מר בר נכנס למשרדו של התובע לאחר השיחה עם מר רז לא הוכחה, הונחו לטעמינו עדויות וראיות מספיקות בנוגע לחריגות האירוע, ונזכיר כי בהתאם לפסיקה די במצב של ספק בדבר "חריגות" האירוע על מנת למנות מומחה רפואי⁴⁰.

38. עוד נוסיף, כי לטעמינו, חריגות האירוע מושא התביעה בעיני התובע אף עשויה להילמד מניסיון החיים והשכל הישר, שהרי הטלת משימה בעלת גוון בלתי חוקי על אדם ישר ונורמטיבי מן היישוב בהחלט עשויה להכניסו ללחצים וכעסים. מחומר הראיות והעדויות שהובאו לפנינו התרשמנו, כי התובע הינו עובד ותיק, ישר ושומר חוק. חוסר רצונו של התובע להיות מעורב בפעולות בלתי חוקיות גם אם באופן עקיף והכעס שחש עקב כך, הינם מובנים בנסיבות העניין.

39. לעניין זה חשוב לציין, כי לא מצאנו לקבל את טענת הנתבע שאין מדובר באירוע חריג היות ולא חייבו את התובע לבצע בעצמו את הפעולה הלא חוקית, והיות והשיחה לא התנהלה בצעקות. ראשית, שוכנענו כי עצם הבקשה מהתובע לבצע פעולה בלתי חוקית גם אם בהמשך הוא לא חוייב לבצעה, עולה לכדי "אירוע חריג" ודחק נפשי. הדברים מקבלים משנה תוקף משעה שגם לאחר שמר רז ציין כי התובע לא יבצע את הפעולה בעצמו, התובע המשיך להרגיש מעורבות בביצוע הפעולה היות ועובדי הניקיון כפופים לו והיות והודע לו כי הכלובים יובאו למשרדו. שנית, ויכוח יכול להיות ויכוח מסעיר, גם אם הוא מתקיים באופן מכובד וללא הרמת קול. ברור הוא, כי תוכן השיחה לכשעצמו יכול להוות את חריגות האירוע.

אנמנזה שותקת מול אנמנזה שוללת

40. לא נעלמה מעינינו טענת הנתבע שלפיה התובע נמנע מלציין בפני רופאיו, במועד הפנייה לבית החולים ביום האירוע ובתקופה הסמוכה לאחר האירוע מושא התביעה, כי חווה אירוע חריג בעבודה. אכן, בהתאם להלכה הפסוקה, "בהוכחת אירוע יש לייחס משקל רב לאנמנזה, רישומי בית החולים, מתוך ידיעה שהיא פרי ניסיון שרישומים אלה מהימנים ומדויקים שכן יש להניח כי אדם הפונה לטיפול רפואי ימסור את העובדות הנכונות על מנת לזכות

³⁸ ראו שם, בעמ' 9 ש' 15-17.³⁹ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 7 ש' 10-15.⁴⁰ עב"ל (ארצי) 50727-09-14 פלוני נ' המוסד לביטוח לאומי, פס' 10 לפסק הדין (פורסם בנבו, 23.11.15).

בטיפול נכון....⁴¹ כמו כן, בית הדין מעניק חשיבות רבה לאמור באנמנזה הרפואית שכן לרוב זו הגרסה הראשונה של הטוען לפגיעה בעבודה⁴².

41. עם זאת, הובהר בהלכה הפסוקה כי –

"ניתן לקבל שבעת פנייתו הראשונה של המערער לטיפול רפואי במצב הרפואי בו היה נתון עת לקה באוטם שריר הלב בו הוא לא סיפר על האירוע בעבודה, ואין בעצם אי אזכור האירוע כדי לשלול את התרחשותו";

וכי –

"מסמכים רפואיים ממועד הסמוך למועד הנטען בו התרחש האירוע התאונתי אינם חזות הכול ואינם יוצרים חזקה חלוטה כי האמור בהם מהווה את הגרסה הנכונה, ובית הדין יכול להגיע למסקנה שונה על יסוד מכלול הראיות בפניו, לרבות רישומים ממסמכים רפואיים ממועדים מאוחרים יותר, הודעות שנמסרו לחוקר המוסד לביטוח לאומי, ועדותם של המבוטח ועדיו"⁴³.

42. במלים אחרות, בהתאם לפסיקה יש להבחין בין "אנמנזה שותקת", קרי רישום רפואי שאינו מתאר אירוע תאונתי אך גם אינו שולל אירוע כזה, לבין "אנמנזה שוללת", קרי רישום רפואי הסותר חזיתית אירוע תאונתי בכלל או התקיימותו במקום העבודה בפרט, באופן הפוגע בסיכויי המבוטח לזכות בתביעתו (אולם, כאמור, אינו יוצר חזקה חלוטה בדבר הגרסה הנכונה לדברים).

43. עיון ברישומים הרפואיים בענייננו מעלה, כי בסיכום המחלה בבי"ח סורוקה יום לאחר האירוע מושא התביעה (מוצג נ/5) נכתב בין היתר כי התובע "הגיע ליחידה מחדר מיון. אושפז בשל כאב בחזה. עובד בחברת החשמל, עבודה משרדית ... משעות הערב של קבלתו חש בכאב בחזה שהחל בזמן שהיה בארוע. בהמשך התחזק והקרין לזרוע שמאל. אז פנה למיון". כחודשיים וחצי לאחר מכן, בסיכום המחלה מיום 8.9.16 נכתב בין היתר כי התובע "בן 54, יליד ישראל, תושב באר שבע, נשוי+5. הגיע ליחידה ישירות מנט"ן. עובד בחברת חשמל, עבודה משרדית ... פנה כעת בתלונה של כאב לוחץ בבית החזה הקדמי, הצוואר והכתפיים שהחל בשעות הערב טרם קבלתו ... בבוקר יום קבלתו, משנמשכו הכאבים פנה לרופא מטפל ומשם הוזמן נט"ן". בדברים אלה אין כדי לשלול חזיתית אירוע תאונתי בעבודה.

44. אכן לא נעלם מעינינו כי ניתן להבין מהאמור באנמנזה הראשונה - לפיו "**משעות הערב של קבלתו חש בכאב בחזה שהחל בזמן שהיה בארוע. בהמשך התחזק והקרין לזרוע שמאל. אז פנה למיון**" (ההדגשות הוספו – ג.א.) – כי מדובר למעשה באנמנזה שוללת, שכן נרשם בה כי הכאבים בחזה החלו בזמן האירוע המשפחתי בשעות הערב ולא במהלך הוויכוח עם מר רז

⁴¹ ראו עב"ל (ארצי) 176/99 דניאל גרץ נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 16.7.02).

⁴² ראו גם: עב"ל (ארצי) 680/07 אנעאמה עבדאללה נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 13.12.08); עב"ל (ארצי) 295/06 קאסם מוחמד כעביה נ' המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 10.5.07).

⁴³ ראו: עב"ל (ארצי) 12304-09-16 פטריק לוזון נ' המוסד לביטוח לאומי, פסי' 22 לפסק הדין (פורסם בנבו, 7.8.18).

מוקדם יותר באותו היום. לעניין זה, העידה גם אשת התובע כי הכאבים החלו באותו ערב בחזרה מהאירוע המשפחתי:

"ש. האם גם סיפר לך מתי הרגיש כאבים פעם ראשונה?
 ת. כן. היינו באירוע משפחתי באותו ערב ובחזרה מהאירוע בנסיעה,
 הוא אמר שהוא מרגיש מעין צריבה או צרבת... אני זוכרת שהוא
 החזיק בחזה במהלך כל הנסיעה אבל ברמה נסבלת..."⁴⁴.

ואולם, אין באמור כדי לסתור את עדותו הברורה של התובע, שלא נסתרה, שלפיה במהלך השיחה עם מר רז התחיל להרגיש לא טוב⁴⁵ וכשישב במשרד היה עייף והרגיש תחושה לא טובה⁴⁶, וכי בסוף האירוע המשפחתי בו השתתף בערב הוא הרגיש "כאב יותר נקודתי, לא עמום כמו בבוקר... מעין צביטה בחזה"⁴⁷. אף מקובלת עלינו עדות התובע, שלפיה תחת מצב של התקף לב בעת התשאול הראשוני בבית החולים, התובע התמקד בפירוט אודות ה"צביטה" החדה שהרגיש בחזהו בשעות הערב, כשאת החולשה הכללית שהרגיש בעבודה מוקדם יותר באותו היום טרם ידע להסביר ולקשר לאירוע הקליני שחוה⁴⁸. מדובר בהתנהלות טבעית של אדם הנמצא בסערת רגשות סביב מצבו הרפואי. בנסיבות אלה, מצאנו כי יש מקום לשים את הדגש על סמיכות הזמנים שבין האירוע בעבודה לבין הופעת האוטם (שעות בודדות), יותר מאשר על האמור באנמנזה הרפואית.

45. **בנסיבות העניין, שוכנענו, כי השיחה שהתקיימה בין התובע לבין מר רז עולה כדי "אירוע חריג" בעבודה, וכי התרגזותו הסובייקטיבית של התובע הוכחה בראיות אובייקטיביות, בראשן גרסאותיו של מר רז בפני חוקר הנתבע ובבית הדין.**

סוף דבר

46. לאור כל האמור, הננו קובעים כי יש לראות באירוע מיום 22.6.16 כאירוע חריג ולמנות מומחה מטעם בית הדין לבחינת סוגיית הקשר הסיבתי בין האירוע החריג לבין האירוע הלבבי בו לקה התובע ביום 22.6.16, על סמך העובדות הבאות:

- א. התובע יליד 1962.
- ב. התובע עובד כמנהל משרד טכני בתחנת הכוח רמת חובב של חברת החשמל. במסגרת תפקידו, התובע הינו אחראי על תחום הלוגיסטיקה, המזון, הניקיון (בכלל זה אחראי על עובדי המשק) והתברואה במתקן.

⁴⁴ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 9 ש' 23-26.

⁴⁵ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 4 ש' 26.

⁴⁶ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 4 ש' 28-29.

⁴⁷ פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 6 ש' 8-10.

⁴⁸ ראו פרוטוקול מיום 24.9.19, עמ' 6 ש' 14-19.

- ג. במועדים הרלוונטיים לתביעה, הייתה במתקן בעיה ידועה ומטרידה של חתולים שהסתובבו ונכנסו הן למתחם חדר האוכל במתקן והן למקומות ומבנים אחרים במתקן. מעבר למטרד התברואתי, היה גם חשש שחתולים עלולים להתחשמל ולהזיק למכונות החברה.
- ד. עוד בשנת 2013 פנה מנהלו של התובע, מר מתי רז (להלן: "מר רז"), לעובד במשרד הטכני המרחבי, מר אייל בנשושן (להלן: "מר בנשושן") בבקשה להזמין לוכד חתולים לתחנה. בתשובתו, הבהיר מר בנשושן כי החוק אינו מאפשר להם להזמין לוכד חתולים וכי עליו לפנות לוטרניר המחוזי. כמו כן, מר בנשושן הפנה את מר רז לתשובתו של מר אלון שחר, עובד נוסף מהמשרד הטכני המרחבי, שפירט בעבר את נוהל הטיפול במטרד החתולים וכתב כי חוק צער בעלי חיים אוסר על לכידת/ העברת חתולים, כי כל טיפול בחתולים המהווה מטרד תברואתי אמיתי יבוצע ע"י הוטרניר המחוזי בלבד, וכי העונש לצד עבירה זו הינו 3 שנות מאסר.
- ה. משמטרד החתולים לא נפתר, פנה מר רז ביום 7.1.16 שוב למר בנשושן להזמנת לוכד חתולים. מר בנשושן השיב למר רז כי הוא קיבל תשובה בעניין בשנת 2013, וכי מי שיזמין על דעת עצמו לוכד חתולים מתבקש שלא לפנות למרכז הטכני לכיסוי עלות התשלום, שכן הם לא יבצעו ולא יהיו שותפים לעבירה פלילית. תשובתו של מר בנשושן לא סיפקה את מר רז וביום 8.2.16 הוא פנה שוב למר בנשושן וביקש להזמין לוכד חתולים. מר רז ציין באותה פנייה את התובע כ"איש קשר" לצורך העניין. בתשובתו, מר בנשושן שב והדגיש כי הוא והאגף האספקה לא מזמינים לוכד חתולים נגד החוק וכי זו עבירה פלילית. התובע היה מכותב בכל התכתובות בין מר רז לבין מר בנשושן והיה מודע היטב לכך שדרישתו של מר רז ללכידת החתולים אינה מאושרת על ידי המשרד הטכני והינה עבירה פלילית הנושאת בחובה עונש מאסר.
- ו. על רקע האמור, ניסיונות הנהלת המתקן לטפל במטרד החתולים, נכשלו, לנוכח הוראות הדין שלפיהן טיפול בבעיה הקשורה בחתולי רחוב תבוצע ע"י הוטרניר המחוזי בלבד, בעוד שהמתקן ממוקם בשטח גלילי (שטח שאינו מצוי בתחום שיפוטה של אף רשות מקומית), אליו לא משויך וטרניר מחוזי.
- ז. ביום 22.6.16 חתול שנכנס למתקן עשה את צרכיו בפרוזדור המוביל לחדר האוכל.
- ח. בעת שהתובע ירד מארוחת הצהריים, הגב' סופיה איונוב, עובדת המשק, הפנתה את תשומת ליבו של התובע לצואה של החתול, וציינה בפניו כי זה לא יפה ולא נעים לעובדים להגיע לחדר האוכל ולראות ולהריח את הצואה.
- ט. זמן קצר לאחר מכן הגיע למקום גם מר רז. התובע ומר רז החלו לשוחח על סוגיית הטיפול בחתולים. תוך כדי השיחה, מר רז קרא לגב' איונוב על מנת לנקות את הצואה. התובע הסביר למר רז שאומנם ניתן לנקות את הצואה, אך יש לטפל במטרד החתולים באופן יסודי.

- י. בשים לב לכך כי התחנה מצויה באזור גלילי וכי לא ניתן היה לטפל בבעיה בסיוע הוטרניר המחוזי, מר רז סבר שאין מנוס מלטפל במטרד באופן עצמאי, והציע לתובע ללכוד את החתולים במלכודות כלוב ולפנות אותם ממתחם המתקן.
- יא. התובע נרתע מהצעתו של מר רז והשיב, כי מדובר במעשה לא חוקי וכי הוא אינו מעוניין ליטול בו חלק. מר רז הסביר לתובע כי כוונתו הייתה שעובדי הניקיון יהיו אלו שיפנו את החתולים ולא התובע בעצמו.
- יב. חרף התנגדות התובע, מר רז החליט להמשיך לנסות ולהוציא לפועל את הצעתו להוצאת החתולים מהמתקן באופן עצמאי, ואמר לתובע כי הוא יתקשר בעצמו לקבלן הניקיון על מנת שיביא מלכודות לחתולים. משהתובע התנגד להיות שותף למעשה, מר רז הבהיר לו, כי הוא יטפל בעצמו בעניין מול הקבלן.
- יג. בשלב זה, התובע הרגיש לא טוב, חש חולשה ועייפות בלתי מוסברת. התובע הלך למשרדו ונח שם. בעת שהתובע היה במשרד ניגש אליו מר רז וביקש את מספר הטלפון הנייד של הקבלן. מר רז דיבר עם הקבלן ועידכן את התובע שהקבלן יגיע למחרת למשרדו של התובע וישים אצלו את המלכודות.
- יד. התובע שב וציין בפני מר רז כי הוא אינו רוצה להיות מעורב בפעולה של הוצאת החתולים מהמתחם ומר רז השיב לו שהוא אכן אינו מעורב.
- טו. השיחה של התובע עם מר רז לא הייתה בצעקות, אולם מדובר היה בוויכוח שכלל הרמת קול. התובע ראה את כל נושא מטרד החתולים הרבה יותר ברצינות ממר רז, והבקשה של מר רז להוציא את החתולים באופן עצמאי כשהתובע יודע כי מדובר בפעולה לא חוקית הרגיזה את התובע.
- טז. התובע ישב במשרד כשעתיים, ובסביבות השעה 16:00 יצא לביתו.
- יז. כשהגיע התובע לביתו הוא עדיין חש נסער. התובע יצא לטיול רגלי עם אשתו ושיתף אותה באירועי השיחה עם מר רז.
- יח. במהלך הערב של אותו יום, התובע יצא לאירוע משפחתי. בדרך חזרה מהאירוע, התובע חש חולשה, מעין צרבת ומעין צביטה באזור בית החזה ושיתף בכך את אשתו. מאוחר יותר, כאשר התארגן לשינה, חש התובע כאבים בבית החזה המקרינים ליד.
- יט. בשל מצבו כמתואר לעיל, התובע התקשה להירדם, ובסביבות השעה 02:00, חש כי מדובר באירוע לבבי ומיד העיר את אשתו וציין זאת בפניה. אשתו העירה את ביתם הגדולה אשר הסיעה אותם לבית החולים. בעת שהתובע הגיע לבית החולים, החולשה שהרגיש בעבודה באותו יום כלל לא הייתה במחשבה שלו.
- כ. מצבו הרפואי של התובע הינו כעולה מהחומר הרפואי המצוי בתיק.
47. החלטה בדבר מינוי המומחה תינתן בנפרד ותישלח לצדדים ולמומחה.
48. אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ד' שבט תשפ"א, (17 ינואר 2021), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

מר אלברט שיטרית
נציג ציבור (מעסיקים)

רחל גרוס
שופטת

גב' מרים יעיש
נציגת ציבור (עובדים)

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

רחל גרוס 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה